

proběhly v oblasti Sibíře v důsledku socialistické industrializace a budování vyspělé socialistické společnosti za padesát let sovětské vlády. Sborník obsahuje stati zabývající se obecnou problematikou sociální struktury socialistické společnosti, práce o sociální struktuře Sibíře jako celku a analýzu konkrétních sociálních skupin. Z dalších publikací tohoto oddělení bychom uvedli alespoň sborník *Metodika výběru migrace rolnického obyvatelstva* (Zaslavská, T. I. - Jeršova, K. F. - Mirkin, V. D.: *Metodika vyboročného obsledovanija migracij selskogo naselenija*. Novosibirsk 1969).

V r. 1970 se konal v Novosibirsku mezinárodní seminář na téma *Sociologie a matematika*, který dokázal vítězství matematických metod v sociologii a ukázal obrovský rozvoj sociologické výzkumné práce v SSSR, její důslednou plánovitost, plodnou spolupráci matematiků se sociology, originalnost řešení i některých tradičních metodologických úkolů.

Novosibirští sociologové se aktivně účastní různých zasedání a mezinárodních konferencí. Novosibirsk byl početně silně zastoupen na VII. světovém sociologickém kongresu ve Varně v r. 1970. Někteří představitelé sociologie z Novosibirska vystoupili na kongresu s referáty. Například referát V. I. Gerčikova byl věnován metodologické analýze *systémovosti sociálních objektů*, spojených s řešením úkolu řízení. J. P. Voronov v referátě *Oblastní výběrová šetření v sociologii* vyzdvihuje význam zdokonalování metodiky výběru na vyšších stupních.

Sibírské oddělení AV SSSR se fakticky stalo jedním ze stěžejních pracovišť v oboru vývoje a aplikací matematických metod v sociálním poznání.

* * *

To je stručný nástin sociologického bádání v nejvýznamnějších sociologických centrech Sovětského svazu. Nezahrnuje celou řadu pracovišť, která existují v každé sovětské republice, a pomíjí stovky pracovišť praktického a průmyslového zaměření. Již z přehledu činnosti jednotlivých center vyplývá, že sovětská sociologie řeší angažovaně velmi rozsáhlé a náročné úkoly. Především se zaměřuje na objasňování teoretických a metodologických problémů a na podání objektivních vědeckých informací o nejdůležitějších sociálních procesech a změnách, zkoumá společnost jako komplikovaný a složitý sociálně ekonomický systém, hledá zákonitosti jeho společenského fungování a konečně předvídá sociální proměny společnosti a doporučuje praktická opatření v hospodářské a politické oblasti.

Pokud jde o některé tendence dalšího rozvoje sociologického bádání v SSSR, rysuje se zřetelně potřeba vybudovat další komplexní profesionální sociologické ústavy a střediska. Jeden takový ústav byl zřízen na Leningradské univerzitě. Pracují v něm národohospodáři, sociologové a psychologové na společném tématu *Člověk v práci, poznání a soutěžení*. Sociologický výzkum se zde bude patrně roz-

víjet dvěma hlavními směry: jednak jako výzkum zaměřený na další rozvoj sociologické teorie marxismu, jednak jako výzkum problémů sociálních důsledků technického pokroku a vytváření materiálně technické základny komunismu; změn v sociální struktuře sovětské společnosti při likvidování podstatných rozdílů mezi třídami; sovětské státnosti a lidové správy; zákonitosti vývoje společenského vědomí v souvislosti se změnami ve společenských vztazích sovětské společnosti.

Sovětsští sociologové se snaží o výměnu zkušeností a informací ve všech oblastech sociologického bádání se sociology socialistických zemí, začíná se realizovat společný výzkum podle jednotného programu. Všeobecně je možno konstatovat, že mezinárodní styky sovětských sociologů se v poslední době značně rozšířily. Kontakty se zahraničními marxistickými i nemarxistickými sociology přispívají k užitečné výměně vědeckých informací. Naše spolupráce se sovětskými kolegy započala, nepočítáme-li tradiční osobní kontakty, na 1. celostátní konferenci ve Špindlerově Mlýně v r. 1966, již se aktivně účastnila oficiální sovětská delegace. V současné době se sovětsští sociologové — spolu se sociology ostatních socialistických zemí — podílejí na řešení výzkumného úkolu *Socialistický podnik*, jehož cílem je analyzovat specifické znaky, jimiž se socialistické podniky liší od kapitalistických.

Prohloubení spolupráce se sovětskými vědci a přístup k jejich teoretickému bohatství v oboru otevírají obrovské možnosti rozvoje naší sociologie, která vyrůstá ze stejných ontologických, gnoseologických a ideově politických postulatů.

Milena Manová

Patnáct let Polské sociologické společnosti*

13. prosince 1972 uplynulo patnáct let ode dne, kdy se ze sociologické sekce Polské filosofické společnosti vytvořila samostatná Polská sociologická společnost. Během této doby se z organizace, která měla na počátku poměrně omezený rozsah činnosti i vliv, vytvořilo sdružení, které v současné době — podle slov svého bývalého předsedy prof. W. Markiewiczze — představuje nejaktivnější vědeckou společnost ze všech humanitních společností obdobného poslání a struktury, jež dnes v Polsku existují. To se projevilo i na početním růstu jejích členů. Zatímco po dvou letech existence měla Polská sociologická společnost 195 členů, v r. 1961 stoupl toto množství na 245 a v r. 1970 na 804 členy. Také počet odboček v jednotlivých polských městech rychle vzrůstal a dnes jich aktivně pracuje devět. Činnost společnosti je poměrně rozsáhlá, jak o tom např. svědčí z čistě kvantitativního hlediska její rozpočet (v r. 1971 se její příjmy pohybovaly okolo 755 000 zlotých a vydaje okolo 330 000 zlotých) a po obsahové stránce výčet sekcí, které působí v celostátním mě-

* Základní údaje k této informaci čerpám z článku Andrzeje Kojdera *Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia PTS — 4. III. 1972 r.*,

otištěného v časopise *Studia Socjologiczne* 1972, č. 3.

řítku. Jsou to sekce sociologie práce, sociologie práva, sociologie rodiny, sociotechniky, sociologie vesnice a zemědělství, sociologie výchovy a sociologie města.

V čele Polské sociologické společnosti stáli vždy vynikající představitelé polského sociologického myšlení. V letech 1957–1963 to byl S. Ossowski, v letech 1963–1969 N. Assorodobajová a v letech 1969–1972 W. Markiewicz. Nynějším předsedou společnosti je od posledního valného shromáždění, které se konalo 4. března 1972 ve Varšavě, Jerzy Szacki, docent Varšavské university, autor řady knih a státi z oblasti dějin sociálního myšlení a sociologie, jehož studie *Utopie* byla vydána v r. 1971 rovněž u nás.

Na zmíněném valném shromáždění bylo vysloveno několik zajímavých myšlenek týkajících se hodnocení minulé činnosti společnosti i námětů do budoucna. Tak například bylo konstatováno, že i když podmínky práce Polské sociologické společnosti byly během posledních tří let, zvláště v období březnových událostí v r. 1968 a prosincových událostí v r. 1970, těžké a složité, přesto sociologické kruhy zachovaly důstojný, věcný a uvážlivý postoj. V důsledku toho prestiž polské sociologie dále vzrostla, což se odrazilo mezi jiným v tom, že polští sociologové jsou zastoupeni v Mezinárodní sociologické asociaci i ve vedoucích orgánech Polské akademie věd tak početně jako nikdy dříve.

V diskusi se hovořilo i o některých nedostacích. Tak například bylo konstatováno, že atraktivnost společnosti se v posledních letech poněkud zmenšila. Příčina je spatřována také v tom, že v této době vznikla řada sociologických středisek, ústavů a pracovišť. Polská sociologická společnost by neměla zdvojit činnost těchto institucí, ale spíše rozvíjet ta sociologická odvětví, která nejsou zastoupena v existující struktuře vysokých škol. Měla by také ve větší míře stimulovat věcnou a odbornou vědeckou kritiku a přispívat k výměně vědeckých informací.

Dále byl vysloven názor, že slovo sociolog je dnes označením profese. Z toho důvodu by se mělo uvažovat o tom, jak může Polská sociologická společnost přispět k rozvoji odborného poradenství a k praktické aplikaci sociologických poznatků. V situaci, kdy rok od roku přibývá sociologických výzkumů i sociologických publikací, by společnost měla být rovněž iniciátorem odborných diskusí na toto téma, neboť kvalita výzkumů a publikací nejde vždy ruku v ruce s jejich masovostí.

Z dalších námětů stojí za pozornost návrh na zajištění těsnější spolupráce mezi sociology-teoretiky, kteří pracují na vysokých školách, a sociology-praktiky zaměstnanými v závodech, návrh poznaňských sociologů, aby byla zorganizována konference o tvorbě Floriana Znanieckého, návrh, aby Polská sociologická společnost šířejí než dosud popularizovala teoretické i badatelské výsledky soudobé světové sociologie a aby organizovala diskuse o aktuálních společenských a politických problémech. Bylo rovněž poukázáno na potřebu dobrých učebnic sociologie, které by nebyly „subtilními“ akademickými úvahami,

ale pro praxi velice potřebným panorama-tickým obrazem a popisem polské společnosti, i na nutnost lepší vzájemné informovanosti o tématech, na nichž se pracuje v různých vědeckovýzkumných institucích. Varšavští sociologové navrhli, aby byla zřízena cena S. Ossowského za nejlepší sociologickou knihu roku. Bylo rovněž připomenuto, že v r. 1973 uplyne deset let od smrti S. Ossowského a že by při této příležitosti měla Polská sociologická společnost uspořádat vědeckou konferenci věnovanou jeho dílu. S kladným ohlasem se setkal návrh, aby časopis *Studia Sociologiczne* byl přeměněn ze čtvrtletníku na dvouměsíčník. Opakovaně byl vyslovován požadavek, aby se Polská sociologická společnost zasadila o vyřešení otázky ochrany povolání sociologa a o stanovení profesionálního statusu sociologa v Polské lidové republice.

Prvních patnáct let činnosti Polské sociologické společnosti bylo rozhodně úspěšných. Této společnosti patří významný podíl na celkové pozitivním vývoji a výsledcích soudobé polské marxistické sociologie. Nezbyvá než popřát členům Polské sociologické společnosti obdobné úspěchy i v dalším rozvoji sociologické práce.

Jan Sedláček

Celostátní konference „Problémy a postavení podnikových sociologů se zřetelem na výzkumy v průmyslových podnicích“

Ve dnech 24.–26. 10. 1972 probíhala v Tatranské Lomnici celostátní konference zaměřená k problémům marxistické průmyslové sociologie a těch, kdož realizují její funkce v hospodářské praxi — podnikových sociologů. Jejím pořadatelem byl Československý výzkumný ústav práce v Bratislavě; na přípravě i realizaci obsahového zaměření jednání se dále podíleli pracovníci katedry sociologie-filosofické fakulty University Komenského v Bratislavě a pracovníci katedry ekonomické sociologie a psychologie fakulty řízení VŠE v Praze.

Tato konference, které se zúčastnilo asi 60 sociologů z pracovišť výzkumných ústavů, vysokých škol i podniků, úspěšně navázala na konferenci obdobného zaměření, kterou pořádal Československý výzkumný ústav práce v roce 1967.

Cílem jednání bylo — vedle vzájemné výměny informací o nejnovějších prováděných výzkumech (zaměřených na problematiku kvalifikačních a profesionálních změn, působení hmotných i nehmotných stimulů, sociální a profesionální mobility, rozvoj iniciativy a účasti pracujících na řízení atd.) — vyjasnění a stanovení základních postulatů marxistické průmyslové sociologie, které musí být uplatňovány ve výzkumné práci v podnicích, postulatů, jejichž respektování je základním předpokladem pro kvalitativní růst úrovně této práce po stránce metodologické, metodické i technické.

Účastníci konference byli také v přehledné formě seznámeni se sociologickým přístupem ke zkoumání průmyslového podniku a s pro-